

TIEDÄ JA TOIMI

Päättäjille

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen on kuntien, kuntayhtymien ja sote-alueiden tehtävä

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma on uudistettu. Se on laadittu kuntien, kuntayhtymien ja sote-alueiden toimijoiden työvälineeksi. Tavoitteena on, että väestölle voitaisiin taata laadukkaat palvelut ja kehittää niitä yhdenvertaisiksi koko maassa.

Ohjelman painoalueita ovat lapset ja nuoret, miesten seksuaali- ja lisääntymisterveys, monikulttuurisuus ja hyvä syntymän hoito. Edistä, ehkäise, vaikuta -toimintaohjelmaa suositellaan hyödyntämään kuntien toiminta- ja taloussuunnitelmien laatimisen yhteydessä.

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman 2014–2020 tavoitteet

- vähentää seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvää eriarvoisuutta
- tukea seksuaali- ja lisääntymisterveyttä edistävien toimintojen huomioon ottamista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä
- tukea kuntia poikkihallinnollisesti hyvinvointikertomuksen laadinnassa sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
- tukea kuntia palvelurakenteen ja ehkäisevien palvelujen uudistamisessa

Kunnan tehtävät toimintaohjelman painopistealueiden mukaisesti

- lasten ja nuorten seksuaaliterveyden edistäminen seksuaalikasvatusta vahvistamalla ja kunnan kaikkien toimijoiden yhteistyönä
- poikien ja miesten seksuaali- ja lisääntymisterveyden palvelujen kehittäminen asiakaslähtöisesti ja kattavasti
- seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen kehittäminen huomioimaan kulttuurisensitiivisyyttä
- kehittää syntymän hoitoa asiakaslähtöisesti

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisessä on edelleen paljon kehitettävää: nuorten tiedon taso on heikentynyt, seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ja häirintä ovat tavallisia nuorten arjessa, toistuvien raskaudenkeskeytysten määrä on kasvanut ja maahanmuuttajataustaisilla naisilla on useita seksuaali- ja lisääntymisterveyttä heikentäviä terveysongelmia.

Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluja tulee kehittää sekä kulttuurisensitiiviseen että kaikki sukupuolet ja seksuaalisuudet huomioivaan suuntaan. Myös hyvän syntymän hoitoon tarvittiin kansalliset ohjeet. Toimintaohjelma päivitettiin, jotta se tukisi seksuaali- ja lisääntymisterveyttä edistävien toimintojen kehittämistä poikkileikkaavasti eri toimialoilla, hallinnon tasoilla ja järjestöissä. Toimenpiteet on laadittu siten, että ne mukautuvat tuleviin rakenteellisiin ja toiminnallisiin muutoksiin.

Tiedotus, jalkautus ja toimeenpano on syytä aloittaa heti ja jatkaa käytäntöjen juurrutusta vuoteen 2020 asti.

Seksuaalikasvatus vahvemmaksi

Yhteistyössä (sote-, opetus-, nuoriso-toimi, kolmas sektori ja seurakunnat) tehtävä seksuaalikasvatus mahdollistaa kokonaisuutensa ja jatkuvuuden. Seksuaalikasvatus tukee kasvajan itsetuntoa, minäkuvausta ja identiteettiä sekä ehkäisee syrjäytymistä.

Poikien ja miesten palvelut

Poikien ja miesten tulee kokea kunnan terveyspalvelut luonteviksi paikoiksi hakea neuvoja ja apua. Heidän seksuaali- ja lisääntymisterveyttään edistetään ehkäisyneuvolassa, äitiysneuvolassa, seksitautipoliklinikoilla sekä opiskelu-, työterveys- ja perusterveydenhuollossa osana ehkäiseviä ja hoitavia palveluja. Palveluja tulee markkinoida aktiivisesti pojille ja miehille.

Monikulttuuristuva Suomi

Henkilökunnan kouluttaminen kulttuurisensitiiviseksi on kunnan tehtävä. Lisäksi on varmistettava, että ulkomaalais-taustaiset asiakkaat saavat tarvittaessa tulkkausapua ja heidän erityistarpeensa huomioidaan.

Hyvä syntymä

Kunta osallistuu aktiivisesti alueellisten hoitopolkujen suunnitteluun. Synnyttäjän, vastasyntyneen ja koko perheen hyvinvointia tuetaan esimerkiksi mahdollistamalla synnytyksen suunnittelu ja vahvistamalla varhaista vuoroaikutusta.

Tarkista kuntasi/kuntayhtymäsi/sote-alueesi seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen tila

	Kyllä	Ei	Selvitä
1. Päättäjät ovat saaneet tiedon toimintaohjelmasta ja sen toimeenpanosta	☐	☐	☐
2. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset ja muut toimijat tuntevat seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman	☐	☐	☐
3. Toimintaohjelma on soveltuvin osin huomioitu hyvinvointikertomuksessa ja sen seurantamittareissa	☐	☐	☐
4. Toimintaohjelmaan kuuluvat painoalueet on sisällytetty kunnan koulutusohjelmiin	☐	☐	☐
5. Toimintaohjelma on huomioitu hoitoketjutyössä ja työnjaossa	☐	☐	☐
6. Oppilaitosten ja järjestöjen mahdollisuudet toimintaohjelman toimeenpanossa on huomioitu ja hyödynnetty	☐	☐	☐
7. Kunnassa/kuntayhtymässä/sote-alueella on tehty kohdennettuja toimenpiteitä toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi	☐	☐	☐

Kunnan tai kuntayhtymän päättäjät varmistathan, että...

- toimintaohjelma on otettu huomioon terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmässä ja osana hyvinvointikertomusta
- asiantuntijat ja toimijat sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä muilla hallinnon aloilla ovat tietoisia ja hyödyntävät toimintaohjelmaa palvelujen kehittämisessä, järjestämisessä ja käytännön työssä
- tieto toimintaohjelman keskeisestä sisällöstä ja tarkoituksesta on viestitetty luottamushenkilöille (sosiaali- ja terveystieteiden jäsenet, valtuutetut)

Alueellinen sote-toimija varmistathan, että...

- toimintaohjelma on huomioitu alueellisessa terveydenhuollon järjestämissuunnitelmassa
- toimintaohjelma huomioidaan laadittaessa hoitoketjuja ja tehtäessä suunnitelmia, joissa sovitaan yhteen perusterveydenhuoltoa, erikoissairaanhoitoa sekä sosiaali- ja opetustoimen tehtäviä
- toimintaohjelma on esitelty alueellisille toimijoille (alueellinen ylläkäri, ylihoitajakokous, muut asiantuntijat ja luottamushenkilöt)

Lisätietoa

Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020. Reija Klemetti, Eija Raussi-Lehto (toim.). THL. Opas 33/2014.

Toimintaohjelman painopistealueet ovat lapset ja nuoret, synnyttäjien voimavarojen tukeminen, monikulttuurisuus sekä miesten seksuaali- ja lisääntymisterveys.

www.thl.fi/kirjakauppa

Ohjelmasta on tehty useita eri aiheisiin keskittyviä Tiedä ja toimi -kortteja alan ammattilaisille.

www.thl.fi/aiheet > **Seksuaali- ja lisääntymisterveys**

www.thl.fi/seliverkostokirje

Yhteystiedot

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL
PL 30
00271 Helsinki
puh. 029 524 6000

sähköposti:

seli-palaute@thl.fi

